FİKİR SUÇLUSU BİR EDEBİYATÇI SABAHATTİN ALİ

RECEP KADİROĞLU KIEL

"... Fakat benim kaldığım hapishanede her şey, her ses hürriyeti gözlerin önüne kadar getirmek, sonra birdenbire çekip götürmek için yapılmış gibiydi. Surların üstünde büyüyen ufak ufak ağaçlar, yosunlu taşlardan aşağı sarkan sarı çiçekler, bir bahar havası içinde eli kolu bağlı olmanın bütün acılarını içime dökerdi. Uçsuz bucaksız gökte bir kuğu gibi ağır ağır yüzen bulutlar benden bir teselliyi: unutmayı alırlardı..." (Ökten, 2019).

Bu satırlar, Evliya Çelebi'nin; *"Burası büyük ve korkunç bir kaledir. 300 demir kapısı, dev gibi gardiyanları... vardır... Allah korusun, oradan mahkûm kaçırtmak değil, kuş bile uçurtmazlar." (yuzyillikhikayeler.com, t.y.)* dediği meşhur Sinop Cezaevi'nde, 1936 yılında fikir suçlusu olarak hapis yatan Sabahattin Ali'nin *"Duvar"* isimli öyküsünden alınmıştır. Bu mahpushaneyi meşhur eden de onun, *"Aldırma gönül, aldırma"* şiirinde geçen şu mısralarıdır:

"Dışarda deli dalgalar,
Gelip duvarları yalar,
Seni bu sesler oyalar,
Aldırma gönül, aldırma..."

Sabahattin Ali Kimdir?

Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907 tarihinde doğmuştur. Doğum yeri babasının görev yaptığı Bulgaristan'ın Gümülcine sancağına bağlı Eğridere ilçesidir. Yüzbaşı Ali Selahattin Bey ve Hüsniye Hanım'ın ilk çocuklarıdır. Trabzon kökenli bir aileye mensup olan yazar Ali'nin, Fikret ve Süheyla isiminde iki kardeşi daha vardır.

O, eğitim hayatına Üsküdar'da bulunan Füyuzat-ı Osmaniye Mektebinde başlar. İptidai Mektebini ise babasının görevi nedeniyle gittikleri Çanakkale'de okur. Daha sonra babasının Edremit'e tayini çıkınca okulun geri kalan kısmını burada tamamlar. Başarılı bir öğrenci olan Ali, İstanbul Muallim Mektebinden öğretmen diploması ile mezun olur.

Onun ilk görev yeri Yozgat Merkez Cumhuriyet İlkokulu olur. Ardından Maarif Vekaletinin yabancı dil öğretmeni yetiştirmek için sınavla Avrupa'ya öğrenci göndereceği haberini alır. Girdiği sınavda başarılı olan Ali, Almanya'ya gider. On beş gün Berlin'de kaldıktan sonra Potsdam'a yerleşir. Burada hem özel bir kurumdan hem de bazı şahıslardan Almanca dersi alır ve iki yılı tamamlamadan Almanca öğrenerek geri döner.

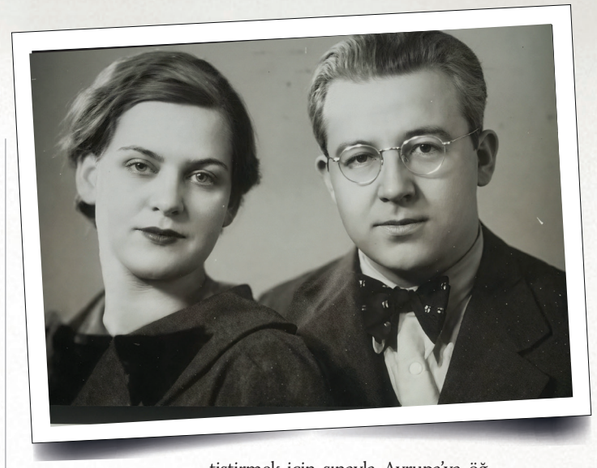

Türkiye'ye döndükten sonra Bursa'nın Orhaneli ilçesinde tekrar öğretmen olarak göreve başlar. Fakat, burada fazla kalamaz, Aydın'a Almanca öğretmeni olarak gönderilir. İdealist bir öğretmen olan Ali, Anadolu insanının yaşam şartlarının iyileşmesi adına fikir sancısı çeker. Bulunduğu ortamlarda Ankara'daki yöneticilerin Anadolu kırsalını ihmal ettiğini ve yeterince hakkaniyetli davranmadığını dile getirir. Ancak bu düşüncelerinden dolayı komünizm propagandası yapmakla suçlanır ve hakkında soruşturma açılır. Yapılan soruşturma sonunda serbest bırakılır. Fakat ülkede birileri kraldan daha çok kralcı kesilince her nasılsa hüküm bozulur ve tekrar hapse atılır. Ancak adliyedeki hakkaniyetli hukukçular sayesinde hakkındaki suçlama düşer ve ardından Almanca öğretmeni olarak Konya Ortaokuluna gönderilir.

Konya'da çalıştığı dönemde de ideallerinden ödün vermeyen Ali, beraber olduğu bir arkadaş ortamında, *"Hey ana vatanından ayrılmayanlar..."* diye başlayan bir şiir okur. Fakat, dediğim gibi kralcılar okuduğu bu şiirden rahatsız olur ve onu jurnaller. Güya okuduğu bu şiirle o günün yönetici kadrosu-